

همسر یابی یا دوست یابی؟

«ازدواج آگاهانه حق شماسست»، «همسر دلخواهتان را از ما بخواهید». این شعارها و چندین شعار تبلیغاتی دیگر را می‌توانید در بروشورها و کاغذهای تبلیغاتی مراکز همسریابی ببینید...

171# ازدواج آگاهانه حق شماسست؛ «؛ همسر دلخواهتان را از ما بخواهید؛. این شعارها و چندین شعار تبلیغاتی دیگر را می‌توانید در بروشورها و کاغذهای تبلیغاتی مراکز همسریابی ببینید. تا چند سال قبل که ساختارهای سنتی بر تمام ابعاد زندگی خانواده ایرانی مسلط بود، بار سنگین پیدا کردن همسر بر دوش پدر و مادر و بویژه بر دوش مادر و اعضای مونث خانواده بود و آنان از هر فرصتی برای پیدا کردن عروس مناسب خود استفاده می‌کردند. در آن زمان همسریابی به صورت امری نهادینه شده در مراودات فامیلی، مهمانی‌ها و حتی جلسات روضه‌خوانی و سایر مراسم مذهبی صورت می‌گرفت، اما اکنون در عصر تکنولوژی و با وارد شدن عناصر زندگی مدرن، نقش پدر و مادرها در این بین کمرنگ شده است و در بعضی موارد این پسران و دختران جوان هستند که یکدیگر را انتخاب می‌کنند و بعد از این‌که به نتیجه رسیدند می‌توانند زیر یک سقف زندگی مشترکی داشته باشند، یکدیگر را به خانواده‌ها معرفی می‌کنند. در این میان مراکز همسریابی نیز که چند سالی است به صورت غیرقانونی در کشور و بویژه در کلانشهر تهران فعالیت می‌کنند، به مساله کمرنگ شدن نقش خانواده‌ها در ازدواج فرزندان دامن زده‌اند. نحوه عملکرد این موسسات هم به این صورت است که فرد پس از عضویت و تشکیل پرونده نه بسیار مفصل و طولانی می‌تواند با کمک مشاور اقدام به انتخاب افرادی متناسب وضعیت سنی و تحصیلی و ... از طریق مطالعه فرم‌های مشخصات اعضا و معمولاً دیدن عکس‌های آنها بنماید و ظاهراً این انتخاب‌ها زیر نظر یکی از مشاوران موسسه خواهد بود. افرادی که مناسب یکدیگر تشخیص داده می‌شوند، در صورت توافق، شماره تلفن بینشان رد و بدل می‌شود و می‌توانند داخل مرکز یا بیرون از آن با هم قرار ملاقاتی جهت آشنایی بیشتر بگذارند که این امر خود خطرات تغییر نقش این مراکز را از همسریابی به مراکز دوست‌یابی فراهم می‌کند. داریوش قنبری، نماینده مجلس و یکی از اعضای کمیسیون اجتماعی در گفتگو با 171#؛ جام‌چم؛، ضمن اشاره به غیرقانونی بودن فعالیت مراکز همسریابی می‌گوید: بحثی مبني بر مجوز دادن به این مراکز هیچ گاه در مجلس شورای اسلامی مطرح نبوده است. وی می‌افزاید: ضمن این‌که شکل‌گیری ازدواج از این طریق صحیح نیست، فرهنگ و آداب و رسوم ما هم اجازه فعالیت این مراکز به صورت قانونی را نمی‌دهند.

آسیب‌های ناشی از مراکز همسریابی

متأسفانه برخی مراکز همسریابی به دنبال کسب درآمد بوده و غالباً به جای همسریابی، دوست‌یابی می‌کنند و نبود نظارت بر نحوه فعالیت و عملکرد موسسات همسریابی این فرصت را در اختیار برخی افراد سودجو قرار داده است تا از این طریق درآمدهای بادآورده‌ای برای خود فراهم کنند. این افراد تنها از طریق دریافت اطلاعات سطحی و خصوصیات ظاهری افراد و تنها با نشان دادن یک عکس اقدام به معرفی افراد به یکدیگر کرده و برای این امر نیز مبالغی بین 30 تا 50 هزار تومان دریافت می‌کنند و پس از معرفی دختر و پسر به یکدیگر آن هم از روی خصوصیات ظاهری، هیچ خدمات دیگری به آنها ارائه نکرده و افراد را در همان ابتدای آشنایی به حال خود رها می‌کنند که خود این مساله زمینه‌ساز بروز آسیب‌های اجتماعی دیگری می‌شود. معصومه غلامزاده، روان‌شناس اجتماعی، در خصوص دخالت افراد غیرمتخصص و غیرمتعهد در ایجاد و هدایت مراکز همسریابی می‌گوید: در صورت فعالیت افرادی که متعهد نیستند مراکز همسریابی منتهی به ازدواج‌های ناآگاهانه و بی‌هدف می‌شوند، در نتیجه جوانان را روانه دادگاه‌های خانواده می‌کنند. اگر می‌خواهیم بر آسیب‌های اجتماعی افزوده نشود، باید بر ایجاد دفاتر همسریابی حساس‌تر از بنگاه‌های اقتصادی نظارت صورت گیرد و راه پارتی‌بازی و مسائلی نظیر آن را در قانون مربوط سد کنیم. آسیب دیگری که با به وجود آمدن مراکز همسریابی به چشم می‌خورد، از بین رفتن نقش خانواده‌ها در امور مربوط به همسریابی فرزندانشان است. برخلاف ادعای مسوولان اولین و معتبرترین موسسه همسریابی در ایران! که حفظ ارزش‌های سنتی و جایگاه و نقش خانواده در موضوع ازدواج فرزندان خود از بندهای اساسنامه این موسسه است اگر کسی بخواهد می‌تواند بدون اطلاع خانواده خود اقدام به انتخاب همسر نماید. وقتی در تماس تلفنی به عنوان یک متقاضی عضویت در این باره سوال می‌شود، می‌گویند فقط دختر و پسر طرف تماس موسسه هستند و اگر نخواهند به هیچ وجه خانواده‌هایشان تا زمان خواستگاری رسمی در جریان امر قرار نمی‌گیرند که این خود نقض صحبت‌های مسوولان موسسه است.

دفتر همسریابی یا بنگاه‌های اقتصادی

گرچه بنگاه‌های همسریابی که از چند سال قبل رشد خود را در شهرهای کوچک و بزرگ کشور آغاز کرده‌اند، هدف خود را برقراری پیوند مقدس ازدواج میان جوانان و رسیدن به اهداف فرهنگی و اجتماعی اعلام کرده‌اند، اما نتیجه کار چیز دیگری را نشان می‌دهد؛ عملکرد بسیاری از بنگاه‌های همسریابی مدرن یا حتی برخی از مراکز سنتی که در حسینیه‌ها و مساجد تشکیل می‌شود نشان می‌دهد اهداف اقتصادی و رسیدن به سود، مهم‌ترین هدف برخی از این بنگاه‌هاست.

این مراکز که بیشتر به عنوان NGO و مرکز مردم نهاد در زمینه‌های دیگری مجوز گرفته‌اند، بنا بر گفته مسوولان وزارت کشور، حق دریافت وجه از افراد را ندارند و کمترین درآمد خود را هم باید صرف اهداف آن مرکز نمایند، یعنی به صورت کاملاً غیرانتفاعی و بدون کسب درآمد برای مسوولان NGO به فعالیت بپردازند.

این در حالی است که بیشتر این مراکز با عنوان NGO به کسب درآمدهای بسیار بالا از این راه می‌پردازند که باعث شده است اکثر مراجعان به این مراکز از مبالغ بالایی که باید بپردازند شکایت کنند.

هم اکنون هزینه حق عضویت 3 ماهه در مراکز همسریابی بین 30 تا 50 هزار تومان است و این حق عضویت برای افراد بین 24 تا 30 سال، افراد بالای 30 سال و برای افراد مطلقه، بیوه یا کسانی که سابقه عقد یا نامزدی داشته‌اند، متفاوت است.

کارمند یکی از این مراکز همسریابی درباره علت این تفاوت نرخ‌ها می‌گوید: با توجه به این‌که یافتن همسر برای افرادی که بالای 30 سال سن دارند یا کسانی که قبلاً ازدواج کرده یا نامزد داشته‌اند، سخت‌تر است، از این رو حق عضویت این افراد نیز بالاتر است.

به گفته وی، مدت زمان عضویت در موسسات و مراکز همسریابی 3 ماه است و اگر ظرف این مدت فرد، همسر مورد نظر خود را پیدا نکند در صورت تمایل به ادامه عضویت در مرکز باید مجدداً حق عضویت پرداخت کند.

وی با بیان این‌که هزینه انجام خدمات کارشناسی برای معرفی هر گزینه به متقاضی با توجه به شرایط مذکور بین 7 تا 20 هزار تومان است؛ تصریح کرد: همچنین هزینه ارائه مشاوره به افراد برای هر ساعت تا 30 هزار تومان است ضمن این‌که مبالغ دریافت شده قابل استرداد نیست.

یکی از مراجعان این مراکز می‌گوید: تمام اطلاعاتی که روی سایت این موسسه همسریابی وجود دارد با آنچه حضوری در این موسسه به مراجعان گفته می‌شود کاملاً مغایرت دارد. اجباراً حق مشاور از مراجعه‌کننده گرفته می‌شود چه مشاوره بدهند چه ندهند. چند تا بروشور تبلیغاتی روی میزشان گذاشتند و به اجبار به ارباب رجوع می‌دهند و پرداخت مبلغ بابت این بروشورها اجباری است...

مغایرت دفتر همسریابی با فرهنگ عموم

دکتر فرید فدایی، روان‌شناس اجتماعی و روانپزشک بر ضرورت تحقیق و پژوهش و تأمل بیشتر روی طرح دفتر همسریابی تأکید می‌کند و می‌گوید: خانواده مهم‌ترین و ارزشمندترین نهاد اجتماعی است و در تقدس ازدواج نیز تردیدی نیست. با این حال در شرایطی که در همه اقوام ایرانی تشریفات ازدواج با عرف و مذهب گره خورده است، این طرح جای تأمل بیشتری دارد زیرا برگرفته از فرهنگ دیگر است و نیاز به بومی‌سازی و فرهنگ‌سازی دارد.

وی می‌افزاید: ازدواج یک موضوع اجتماعی است و شخصی‌ترین مساله‌ای است که به 2 نفر ارتباط دارد. در نتیجه توجه به هر 2 وجه شخصی و اجتماعی ازدواج ضرورت دارد.

فدایی تأکید می‌کند: بدون هیچ تردیدی جامعه ما یک جامعه سنتی است گرچه با مظاهر جوامع صنعتی آشنایی‌هایی وجود دارد، اما مردم ما یک ایرانی سنتی باقی ماندند، در نتیجه مطرح کردن نظریات و دیدگاه‌هایی در مورد ازدواج که بیشتر برگرفته از جامعه غیرسنتی است، باید با احتیاط انجام پذیرد.

وی در خصوص دفتر همسریابی می‌گوید: اگر قرار باشد این مراکز به صورت قانونی فعالیت کنند، ابتدا باید به صورت محدود و تحت کنترل و به شکل آزمایشی برای مدت معلومی شکل گیرند، بعد هم نتایج حاصله مورد بررسی علمی و پژوهشی دقیق قرار گیرد. حتی زوج‌هایی که از طریق این دفاتر به خانه بخت رفتند، تحت بررسی قرار گیرند و پس از ارزیابی‌ها در صورت مثبت بودن نتایج، آن را با احتیاط و مرحله به مرحله به سراسر کشور آن هم با بومی‌سازی تعمیم داد.

نکته حائز اهمیت این است که گاه، زن و شوهری سال‌ها زیر یک سقف زندگی می‌کنند، اما یکدیگر را نمی‌شناسند، پس چطور با دادن چند تست روان‌شناسی می‌توان با قطعیت تشخیص داد که این افراد در زندگی مشترک موفق خواهند بود یا نه؟

و از تمام مشکلات که بگذریم یک نکته اصلی می‌ماند و آن این‌که این مراکز در زمان تشکیل خود به یک نکته اساسی توجه نکردند؛ از میزان پذیرفته شدن این مراکز از طرف عرف جامعه که بگذریم، رابطه طالب و مطلوب میان زن و مرد مورد سوال است، مرد باید طالب باشد و زن طلبیده شود. مردانی که امروز برای یافتن همسر به این مراکز مراجعه می‌کنند، آیا تا آخر زندگی مشترک فرم پر شده را به یاد دارند یا این‌که در آینده این تقاضای ازدواج از سوی همسرشان را یک نکته منفی برای او تلقی می‌کنند؟!

الهام طباطبایی / جام‌جم